

Реферат на тему: "Гаргантюа і Пантагрюель"

Франсуа Рабле

Реферат

на тему:

Франсуа Рабле.

"Гаргантюа і Пантагрюель"

Шістнадцяте століття — це вершина в історії сміху, пік цієї вершини — роман Рабле "Гаргантюа і Пантагрюель".

Образи різноманітних велетнів часто зустрічаються на сторінках французьких та німецьких казок. Там їх зображено злими, жорстокими, підступними, часто — людодідами, яких все ж таки вдається перехитрити звичайним людям.

Франсуа Рабле теж узяв для свого роману сюжет, добре відомий у французькій народній творчості — це комічні хроніки (літопис) "про великого і здоровезного" велетня Гаргантюа. Та й мова оповіді про життя та діяльність трьох поколінь велетнів, Гран-гузьє, Гаргантюа, Пантагрюеля, витримана у тоні веселої, грубуватої сатири, висміюванню всіх пороків, притаманних тогочасному суспільству. І хоча Рабле зі смаком описує всі подробиці їхнього тілесного життя, перераховує, скільки їжі, одягу їм потрібно, та головне у романі не це. Завдання письменника — показати доброту, благородство, прагнення до знань, надбань тогочасної культури. Грангузьє — добрий король, що намагається запобігти війні, кровопролиттю, вважаючи що це біда для його народу. Та коли ворог все ж таки розв'язує війну, Грангузьє чинить відчайдушний опір і перемагає.

В образах Грангузьє і Гаргантюа Рабле втілює ідеал справедливого монарха, який захищає інтереси народу і править ним за його згодою. Ці ж риси притаманні й наймолодшому велетневі — Пантагрюелю. Від батька він успадкував не тільки кращі людські риси, а й гарячу любов до знань, до здобутків загальнолюдської культури. Для цього він відвідує кілька навчальних закладів — Паризьку бібліотеку, навчається у містах Пуатьє, Бордо, Тулузі, Бурже, Орлеані. Рабле з гумором, інколи з сатирою змальовує звичаї і методи навчання, що все ж таки не завадили здобути Пантагрюелю ступінь ліценціата права.

Дуже цікаво читати сторінки, присвячені життю тогочасних студентів. Вони нагадують українських бурсаків своїми веселощами, життєлюбством, бешкетами, та водночас — інтересом до знань. Характерно, що в рисах образу Пантагрюеля відсутній суспільний пафос його батька, короля — реформатора Гаргантюа.

Тогочасна дійсність, історичні події, коли гуманісти-вольнодумці опиняються під пресом жорстокої релігійної нетерпимості, спричиняються до зображення Пантагрюеля тільки у приватному житті. Та все ж і роман у цілому, і образи королів-

велетнів зокрема, залишають враження в контексті історичної дійсності часу європейського Відродження — однієї із найцікавіших сторінок світової культури.

Ідеал щасливого суспільства, яким його уявляв собі Франсуа Рабле, збігається в часі з найвищим розквітом мистецтва доби Відродження, а разом із ним — з гуманістичними прагненнями та пориваннями. Із біографії Рабле ми знаємо, що багато років він прожив у Італії, де на той час уже сформувалась культура, у центрі якої була людина — жива і водночас "надзвичайна, богоподібна".

Як нам здається, такі люди не могли жити звичайним життям, у них повинно було бути все інакшим — високим, ідеальним, щасливим. Таке мудро влаштоване суспільство і показує Рабле у своєму романі — це телемський монастир, збудований за наказом Гаргантюа для ченця, брата Жана. Це один із позитивних героїв роману, зовсім не схожий на тих ченців, яких ми звикли бачити у кінофільмах чи на сторінках книжок. Жан — це молода, життєрадісна, чистосердечна, спритна та смілива людина. Та і сам телемський монастир побудовано в нагороду за його військові подвиги.

Сама назва "Телема" грецькою мовою означає "вільне бажання". Тому тут зовсім немає аскетичного життя, притаманного таким закладам. Приймають сюди не убогих і калік, а здорових, красивих, сильних молодих людей, як чоловіків, так і жінок. Незважаючи на те, що спосіб життя тут не підпорядковується суворим правилам, усі мешканці монастиря живуть у повній згоді та гармонії, відчують один до одного повну повагу та взаєморозуміння. Це виявляється навіть у такому факті, як бажання робити всім товариством те, що хочеться кому-небудь одному.

Вражає нас також зображення помешкання ченців, краса його будівлі, розумної розкоші побуту, прекрасної бібліотеки з книгами, виданими на шести мовах. Все це підкреслює повноту буття, всебічне задоволення духовних потреб людини.

Рабле у зображенні телемського монастиря створив образ універсального суспільства, що створює само себе. Це була спроба не тільки показати епоху Відродження у час її найвищого злету, а й передати майбутнім поколінням ідеальну мрію, що колись повинна здійснитися.

Раблезіанський роман — це насамперед образчик ренесансного світосприйняття. У французькому фольклорі, звідки йдуть корені роману, Пантагрюель — жартівник, пустун, дух моря і солі, що насилає на свої жертви невгамовну спрагу. Рабле трансформував його у велетня, що багаторазово збільшив свою спроможність викликати спрагу. Крім того, етимологія даного антропоніма також підкреслює семантику спраги: "Panta" — значить "всіх", "gruel" — спраглий.

У Рабле були глибинні знання легенд про велетнів. Їм були тривко засвоєні теми, формули, структури популярних казок. Численні епізоди роману навіяні фольклорними мотивами (казкова країна, молочні ріки, кисільні береги). Але велич "Гаргантюа і Пантагрюеля" в тому, що сатира і фантастичні алегорії поступаються місцем поезії (в широкому розумінні) та філософії, що приводить персонажей до відкриття мудрості в земних утіхах.

У своєму вступі до першої книги роману ("Гаргантюа") Рабле вказує на приховане

значення своєї книги, значення, яке потрібно вміти розгадати. От його слова:

"...у книзі моїй ви знайдете зовсім особливий дух і деяке, доступне лише обраним навчання, що відкриє вам найбільші таїнства і страшні таємниці, що стосуються нашої релігії, так само як політики і домоведення".

Перша ідея історико-алегоричного тлумачення образів Рабле відноситься ще до XVI століття. Відомий історик другої половини цього століття Жак Огюст де Ту в книзі "Про своє життя" висловив наступне судження про Рабле: "Він написав чудову книгу, де з волею воістину демокрітівською і з глузуванням часто блазнівським і їдким і під вигаданими іменами він відтворив, як на театрі, всі умови людського і державного існування і виставив їх на сміх всьому народу".

У цьому судженні характерний ряд моментів: і універсальний народно-святковий характер сміху "над всіма умовами людського і державного існування", і демокрітівська воля цього сміху, і театральнo-видовищний характер образів Рабле, і, нарешті, реальні історичні діячі під вигаданими іменами. Усе це судження людини XVI століття, що правильно вловила суть у творчості Рабле. Але в той же час це вже судження людини другої половини століття, для якого сміх Рабле часто звучить занадто по-шутівськи і який шукає під вигаданими іменами зовсім визначених осіб і зовсім визначені події, тобто починає переоцінювати алегоричний елемент творчості Рабле.

Не підлягає сумніву, що вже в XVI столітті склалася традиція підставляти під персонажі Рабле і під різні епізоди його роману визначених історичних облич і визначені події політичного і придворного життя. Традиція ця була передана XVII століттю і була засвоєна історико-алегоричним методом.

У XVII столітті з'являються "ключі" до роману Рабле, тобто конкретна розшифровка імен і подій цього роману. У перший раз такий ключ був прикладений до амстердамського видання творів Рабле в 1659 році. Потім цей ключ модифікувався в різних наступних виданнях, аж до видання А.Сарду в 1874 — 1876 роках (дане видання резюмує всі ці ключі). До амстердамського видання 1663 року прикладені різні розшифровки. Тут дається, наприклад, дуже характерна для історико-алегоричного методу інтерпретація епізоду з гігантською кобилою Гаргантюа: бажаючи позбутися від пренаступних її гедзів, вона знесла своїм хвостом весь Босский ліс: "Усім відомо, що ця кобила є мадам д'естамп, коханка короля, що саме і наказала вирубати Босский ліс..." Автор посилається на традицію, що йде з XVI століття.

Але справжнім зачинателем історико-алегоричного методу був П'єр Антуан Ле Мотте (Pierre Antoine Le Motteux). Він видав в Англії (куди він емігрував після скасування Нантського едикту) у 1693 році англійський переклад Рабле, зроблений Урквартом, постачивши його біографією, передмовою і коментарями. Він дає тут аналіз різних ключів, запропонованих до нього, а потім викладає власні тлумачення.

У творі Рабле, безумовно, присутньо багато алюзій на історичних осіб і події, але ні в якому разі не можна допустити існування строгої і витриманої протягом усього роману системи визначених алюзій. Не можна шукати визначеного і єдиного ключа до кожного образу. Але і там, де в романі можна припускати визначену алюзію, історико-

алегоричний метод у більшості випадків не може дати їй точну розшифровку, тому що традиція суперечлива, а всякі зіставлення і домисли довільні. Нарешті — і це, по суті, вирішує справу — навіть розкрита і доведена алюзія не дає ще нічого істотного для художньо-ідеологічного розуміння образу. Образ завжди і ширше і глибше, він зв'язаний із традицією, у нього своя, незалежна від алюзій художня логіка.

Використана література:

1. Світова література в особах. — К., 2000.
2. Українська та світова культура. — К., 2001.
3. Ф.Рабле. Біографія. — М., 1999.